

คำวินิจฉัยของ นายอูระ หวังอ้อมกลาง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๘/๒๕๕๒

วันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๒

เรื่อง คณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดการบังคับใช้บทบัญญัติ
มาตรา ๓๑๕ ของรัฐธรรมนูญ

ข้อเท็จจริงได้ความว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดการบังคับใช้บทบัญญัติมาตรา ๓๑๕ ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งมีความเห็นเป็นสองแนวทางดังนี้

แนวทางที่หนึ่ง เห็นว่าบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ เป็นการกำหนดรับรองสถานภาพของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา และสถานภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ว่า ยังคงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ จนกว่าจะพ้นสมาชิกภาพตามเหตุที่รัฐธรรมนูญกำหนด ทั้งนี้เป็นการกำหนดไว้ตามหลักกฎหมายทั่วไป เพื่อเป็นการรับรองสถานภาพของบุคคลที่มีสถานภาพอยู่ก่อนที่กฎหมายประกาศใช้ การจะตรากฎหมายไปรอนสิทธิหรือประโยชน์ที่บุคคลมีอยู่ก่อนจะกระทำไม่ได้ รัฐธรรมนูญจึงได้รับรองสิทธิสมาชิกทั้งหมดที่มีอยู่ก่อนโดยไม่ให้นำมาตรา ๑๒๑ มาใช้บังคับ หรือรับรองสมาชิกบางคนไว้ตามลักษณะต้องห้าม หรือคุณสมบัติเฉพาะบุคคล ไม่ให้นำมาตรา ๑๐๗ (๓) มาตรา ๑๑๘ (๗) มาตรา ๑๒๗ มาใช้บังคับ หรือการรับรองให้มีสิทธิเหมือนกับบุคคลทั่วไปจึงไม่ให้นำมาตรา ๑๒๖ (๒) และ (๓) มาใช้บังคับ เป็นต้น ซึ่งเป็นการรองรับเฉพาะในขณะที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกของสภาชุดนี้แต่ไม่ได้รับรองผู้เคยเป็นสมาชิกของสภาชุดนี้ ความในมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่จึงเป็นการกำหนดรับรองสถานภาพของบุคคลในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งตามสิทธิและทำหน้าที่ที่จะพึงมีการรับรองสถานภาพจึงไม่มีลักษณะติดตัวบุคคลเมื่อพ้นเวลาคับครองหรือการรับรองแล้วสภาพดังกล่าวจึงต้องหมดไป ซึ่งแตกต่างจากคุณสมบัติที่ติดตัวบุคคลอยู่ตลอดไป ดังนั้น เมื่อมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจึงต้องเป็นไปตามบทบัญญัติทั่วไปของรัฐธรรมนูญและเหตุยกเว้นที่เป็นกรณีพิเศษที่กำหนดไว้เป็นบทเฉพาะกาลอย่างชัดเจน การที่บุคคลจะอ้างประโยชน์จากบทเฉพาะกาลในมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ไปใช้กับการสมัครรับเลือกตั้ง โดยที่รัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนจึงไม่น่าจะกระทำได้ จึงต้องเป็นไปตามคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามอันเป็นบททั่วไปที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญของแต่ละสภาแต่วันแต่มีบทบัญญัติกำหนดไว้เป็นการเฉพาะเท่านั้น

LIRT

แนวทางที่สอง เห็นว่า ประการแรก บทเฉพาะกาลมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ มีผลบังคับกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบัน คราบใดที่ยังไม่สิ้นสุดสมาชิกภาพ ในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาครั้งหน้าตามมาตรา ๓๑๕ วรรคห้า (๑) ซึ่งจะต้องจัดก่อนที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลง สมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันที่ประสงค์จะลงสมัครรับเลือกตั้งจึงไม่ต้องอยู่ภายใต้บังคับของบทบัญญัติทั่วไปทั้งหมดเพราะมีบทยกเว้นไว้แล้ว ในประการที่สอง ผู้ที่เป็นสมาชิกวุฒิสภาในปัจจุบันไม่น่าจะเข้าข่ายของลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๖ (๓) เพราะมาตรา ๑๒๖ (๓) ห้ามเฉพาะผู้ที่เป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้มีให้ลงสมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกวุฒิสภาในปัจจุบันน่าจะเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฉบับก่อน บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญฉบับนี้เพียงแต่รับรองการคงสถานภาพไว้เท่านั้น และประการสุดท้าย ในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาครั้งหน้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันไม่สามารถลงสมัครรับเลือกตั้งได้ เพราะเป็นบุคคลต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๖ (๑) แม้จะมีบทเฉพาะกาลยกเว้นตามมาตรา ๑๒๖ (๒) ก็ไม่มีผลประการใด

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ ประกอบวรรคห้า (๑) ที่กำหนดให้จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเป็นการทั่วไปเมื่อสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อครบสี่ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง โดยให้ดำเนินการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันก่อนวันครบสี่ปี ซึ่งเป็นการเลือกตั้งก่อนที่สมาชิกวุฒิสภาชุดนี้จะสิ้นสุดอายุลง มีประเด็นพิจารณาว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันนี้หากประสงค์จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในครั้งนี้ต้องมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามอย่างไรบ้าง คณะกรรมการการเลือกตั้งได้พิจารณาความในมาตรา ๓๑๕ แล้วเห็นว่าเพื่อให้เกิดความชัดเจนและเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไป จึงเสนอเรื่องให้วินิจฉัยชี้ขาด ดังนี้

๑. บทบัญญัติมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ที่ไม่ให้นำบทบัญญัติในบททั่วไปในบางมาตรามาใช้บังคับกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันนั้นมีสภาพบังคับเฉพาะกาลในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง หรือมีสภาพบังคับเป็นลักษณะติดตัวกับบุคคลที่เกี่ยวข้องตลอดไปหรือมีขอบเขตครอบคลุมบุคคลหรือเวลามากน้อยเพียงใด

๒. การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาทั่วไปครั้งแรกที่จะจัดให้มีขึ้นภายในหกสิบวันก่อนวันครบสี่ปีตามมาตรา ๓๑๕ วรรคห้า (๑)

๒.๑ กรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันนี้จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเป็นไปตามในลักษณะใด ดังต่อไปนี้

- (๑) บททั่วไปของรัฐธรรมนูญ หรือ
- (๒) บททั่วไปของรัฐธรรมนูญประกอบบทเฉพาะกาลที่ได้ยกเว้นไว้ตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ของรัฐธรรมนูญ หรือ
- (๓) บททั่วไปของรัฐธรรมนูญประกอบบทเฉพาะกาลที่ได้ยกเว้นไว้ตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่บางมาตรา ในกรณีนี้มีบทบัญญัติใดที่ได้ยกเว้นไว้ในมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ มีผลใช้บังคับบ้าง
- (๔) ต้องพ้นจากสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก่อนหรือต้องไม่พ้นจากสมาชิกภาพในวันสมัครรับเลือกตั้ง

๒.๒ กรณีสมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันนี้จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเป็นไปตามลักษณะใด ดังต่อไปนี้

- (๑) บททั่วไปของรัฐธรรมนูญ หรือ
- (๒) บททั่วไปของรัฐธรรมนูญประกอบบทเฉพาะกาลที่ได้ยกเว้นไว้ตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ของรัฐธรรมนูญ หรือ
- (๓) บททั่วไปของรัฐธรรมนูญประกอบบทเฉพาะกาลที่ได้ยกเว้นไว้ในมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่บางมาตรา ในกรณีนี้มีบทบัญญัติใดที่ยกเว้นไว้ในมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ มีผลใช้บังคับบ้าง
- (๔) ต้องพ้นจากสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกวุฒิสภาก่อนหรือต้องไม่พ้นจากสมาชิกภาพในวันสมัครรับเลือกตั้ง

๒.๓ ถ้าหากวินิจฉัยว่าคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันนี้เป็นไปตามข้อ (๒) หรือ (๓) ของข้อ ๒.๑ และ (๒) หรือ (๓) ของข้อ ๒.๒ แล้วแต่กรณี สภาบังคับจะมีผลเฉพาะการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ตามมาตรา ๓๑๕ วรรคห้า (๑) หรือจะมีสภาบังคับกับสมาชิกหรือผู้เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาชุดนี้ตลอดไป

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ ให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภา เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย” พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว หมายความว่า เมื่อเกิดมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภาจึงมีอำนาจเสนอเรื่องพร้อมความเห็นมาให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ ตามคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าวข้างต้น เป็นเรื่องที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีข้อสงสัยและไม่แน่ใจในการแปลความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ จึงได้ส่งเรื่องมาให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ไม่ใช่กรณี

ที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญที่องค์กรนั้นจะยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ
พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ได้
อาศัยเหตุดังได้วินิจฉัยมา จึงให้ยกคำร้อง

นายอุระ หวังอ้อมกลาง
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ